

Verlag kennisdelingsessie ISK en LOB

LOWAN-dag 25 november 2025

Annet Hermans (Expertisepunt LOB), Marieke Bakema (LOWAN/ Expertisepunt LOB)

We zien dat er in de ISK's in toenemende mate aandacht is voor LOB. Scholen organiseren vaak allerlei LOB-activiteiten maar soms zonder van tevoren een duidelijk en concreet doel vast te stellen. Voor leerlingen met verschillende uitstroomprofielen zijn verschillende LOB-leerdoelen te formuleren. Ook zijn er overlappende LOB-leerdoelen die voor elke leerling van toepassing zijn.

De groep heeft in sub-groepen nagedacht over de LOB-leerdoelen voor de groepen leerlingen in de ISK. Dit zijn: instroomgroep, uitstroomgroep vso/ PRO, uitstroomgroep vo en uitstroomgroep mbo.

Tip!

Bepaal samen met het team per groep welke doelen prioriteit krijgen en formuleer deze doelen zo concreet (SMART) mogelijk. Bijvoorbeeld: *De leerlingen die uitstromen naar het mbo hebben met 3 sectoren op het mbo kennisgemaakt en kunnen uitleggen waarom deze sector niet/ wel bij hem of haar past.*

Het wordt dan makkelijker om een LOB programma te ontwikkelen waarbij de activiteiten logisch met elkaar samenhangen en toewerken naar het einddoel.

Tijdens de bijeenkomst hebben we in groepen gebrainstormd en gesproken over LOB-leerdoelen. Hieronder de uitkomst van deze kennisdeling:

Leerdoelen die voor alle groepen van toepassing zijn

Zelfinzicht

- Leerlingen krijgen inzicht in waar ze goed in zijn (kwaliteiten reflectie)
- Leerlingen krijgen inzicht in wat ze leuk en interessant vinden (motieven reflectie)

Kennis van beroepen/ opleidingen

- (Basale) kennis van het Nederlandse onderwijssysteem en (doorstroom) mogelijkheden

Schoolse vaardigheden

- Leerlingen leren de schoolse vaardigheden aan die nodig zijn voor het reguliere onderwijs (samenwerken, digitale vaardigheden)

Leerdoelen specifiek voor de instroomgroep:

Kennis van beroepen/ opleidingen

- Leerlingen leren hoe de ISK er uit ziet (wat gebeurt er na de instroomgroep?)
- Leerlingen leren meer beroepen kennen (bv de beroepen die je kan koppelen aan de thema's in de NT2 methode die wordt gebruikt voor de instroomgroep)

Leerdoelen specifiek voor de groep ‘uitstroom VO’

Zelfinzicht

- De leerling weet wat zijn interesses zijn en bij welk profiel dit aansluit

Schoolse vaardigheden

- De leerlingen weten welke vaardigheden ze moeten hebben op het reguliere VO
- Leerlingen leren plannen/ werken met een agenda
- Leerlingen leren leren (voor een toets)
- Leerlingen leren werken met VO methodes

Kennis van beroepen/ opleidingen

- Kennis van het Nederlandse onderwijssysteem en (doorstroom) mogelijkheden
- Leerlingen leren het vmbo kennen en welk taalniveau je nodig hebt voor de verschillende richtingen
- Leerlingen leren hoe het er aan toe gaat op een reguliere vo school (en het verschil met ISK)
- Leerlingen weten wat LOB is
- Leerlingen leren de richtingen en profielen/ sectoren van het VO kennen
- Leerlingen weten waar ze informatie over verschillende vo scholen kunnen vinden
- Leerlingen weten welke scholen er zijn in de buurt (open dagen)
- Ouders hebben kennis van het Nederlandse onderwijssysteem

Leerdoelen specifiek voor de groep ‘uitstroom MBO’

Zelfinzicht

- De leerling weet waar hij/ zij zich verder in kan/ moet ontwikkelen
- De leerling kent zijn eigen leerstijl

Bewuste studiekeuze

- De leerling kan zijn of haar studiekeuze motiveren (onderbouwde studiekeuze maken)
- De leerling denkt na over een plan B (bv bij studies met toelatingseisen)
- De leerlingen weten bij wie ze terecht kunnen met vragen over loopbaankeuzes (netwerk inzetten)

(Schoolse) vaardigheden

- Leerlingen hebben de digitale vaardigheden die nodig zijn voor hun studie
- De leerlingen weten welk taalniveau nodig is voor de verschillende niveaus op het mbo
- De leerlingen leren presenteren
- De leerlingen leren hulp vragen
- De leerlingen leren reflecteren
- De leerlingen leren samenwerken

Kennis van het mbo/ beroepen

- De leerlingen hebben kennis van beroepen en opleidingen
- De leerlingen begrijpen het Nederlandse onderwijssysteem

- Inzicht in de (doorstroom) routes op het mbo (en daarna)
- De leerlingen weten het verschil tussen BOL en BBL
- De leerling weet welke toelatingseisen er zijn voor de opleiding die hij/zij voor ogen heeft
- De leerling weet welke opleidingen passen bij zijn/ haar kwaliteiten en interesses
- De leerling weet welke onderwijs route hij moet doorlopen om bij zijn/ haar 'droom' te komen

Uitstroom PRO/ Entree

Zelfinzicht

- Inzicht in valkuilen

Bewuste studiekeuze

- Weten welke (onderwijs) route je moet doorlopen om bij je wens opleiding/ beroep te komen
- De leerlingen krijgen een realistisch toekomstperspectief

(schoolse) vaardigheden

- Leerlingen weten wat er van hen verwacht wordt in het vervolgonderwijs
- Leerlingen kennen (basale) schoolse vaardigheden
- Leerlingen ontwikkelen (basale) digitale vaardigheden

Kennis van beroepen/ opleidingen

- De leerlingen hebben kennis van de inhoud van entree en PRO -onderwijs.
- Leerlingen moeten de profielen kennen die er zijn in het entree- en praktijk onderwijs
- Leerlingen weten waaraan ze moeten voldoen om naar PRO/ entree te kunnen gaan
- De leerlingen kennen de doorstroommogelijkheden (na PRO/ entree) en wat je daarvoor moet kunnen
- Leerlingen leren praktische beroepen kennen (bv door middel van stages en meeloopdagen)
- De leerlingen weten welk werk ze kunnen gaan doen met de richting/ sector die ze gaan volgen

Hoe zorg je ervoor dat LOB echt werkt!

In het volgende onderdeel vertelde Annet Hermans over het onderzoek naar effectieve LOB op het vmbo en de ISK waarbij zij betrokken is geweest en dat is uitgevoerd door het Kohnstamm Instituut en de Rijksuniversiteit Groningen.

Uit de onderzoek komen zeven elementen naar boven die zorgen voor effectieve LOB.

https://www.expertisepuntlob.nl/bestanden/bestanden/LOB-Kennisbank/Infographic_7_elementen_voor_loopbaanbegeleiding_vmbo_en_isk_leerlingen.pdf

De groep dacht voor zichzelf na welk van deze elementen binnen hun eigen school het meest versterking nodig heeft. Op basis van 'meeste stemmen' gingen we met elkaar in gesprek over 'het versterken van samenhang van de LOB-activiteiten' en 'het betrekken van ouders bij LOB'.

Samenhang versterken

Tips en suggesties die in het gesprek zijn gegeven:

- Eén persoon in de school is verantwoordelijk voor de coördinatie van de (nu vaak losse) activiteiten
- Decanen zouden de LOB-lessen moeten geven
- Decanen houden intensief contact met vervolgscholen (en weten dus wat belangrijk is voor de leerlingen)
- Decanen informeren mentoren over studiebegeleiding en LOB zodat ze beter wat de leerlingen nodig hebben als ze doorgestroomd zijn.
- LOB als rode draad door het onderwijs terug laten komen. Docenten van alle vakken kunnen geïnspireerd worden om ook aandacht aan LOB te besteden in hun lessen (zie document mini-LOB-opdrachten)
- Docenten moeten meer weten van de loopbaancompetenties zodat deze bij verschillende opdrachten (bewust) benoemd worden
- Visualiseer de LOB-leerlijn. Voor leerlingen, ouders en mentoren (docenten) wordt het doel en het programma dan helder

Ouders betrekken bij LOB

- Organiseer een uitstroomavond per uitstroomniveau. Zorg dat ook docenten die eventueel kunnen tolken aanwezig zijn. Een aanwezige school heeft zeer goede ervaringen met deze ouderavond.
- Zorg voor leerling- mentor- oudergesprekken. De leerling is in de lead.
- Tijdens de oudergesprekken terugkomen op de informatieavond en het Nederlandse onderwijssysteem en doorstroommogelijkheden toelichten.

Wegens korte tijd was er weinig tijd voor het gesprek over het betrekken van ouders/verzorgers. Voor meer informatie en tips over ouders betrekken bij LOB bekijk:

[handreiking-ouders-en-lob](#)

[itita.uva school-oudercontact-lob-in-de-isk](#)

Tips en materialen voor alle 7 elementen voor effectieve LOB: [handreiking-loopbaanbegeleiding-voor-isk-leerlingen](#)